

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 27 februari 2018

Mål nr

T 1683-17

PARTER

Klagande

1. Canal Digital Sverige AB, 556039-8306

115 80 Stockholm

2. Com Hem AB, 556181-8724

Box 8093

103 62 Stockholm

3. Viasat AB, 556304-7041

Box 17104

104 62 Stockholm

Ombud för 1–3: Advokat SF

Motpart

TJ

Ombud: Advokat MJ

SAKEN

Skadestånd

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Göta hovrätts dom 2017-03-06 i mål B 2048-16

DOMSLUT

Högsta domstolen avslår överklagandena.

Canal Digital Sverige AB, Com Hem AB och Viasat AB ska solidariskt ersätta TJ för hans rättegångskostnad i Högsta domstolen med 50 000 kr avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Canal Digital Sverige AB har yrkat att TJ ska förpliktas att betala ersättning till bolaget med 202 000 kr, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 10 juni 2015 till dess betalning sker.

Com Hem AB har yrkat att TJ ska förpliktas att betala ersättning till bolaget med 289 000 kr, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 10 juni 2015 till dess betalning sker.

Viasat AB har yrkat att TJ ska förpliktas att betala ersättning till bolaget med 142 000 kr, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 10 juni 2015 till dess betalning sker.

TJ har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. Tingsrätten dömde TJ för brott mot lagen (2000:171) om förbud beträffande viss avkodningsutrustning. Brottsligheten bestod i att han uppsåtligen och i förvärvssyfte hade distribuerat, sålt, installerat, innehaft och underhållit avkodningsutrustning i syfte att utan godkännande göra Canal Digitals, Com Hems och Viasats tv-sändningar tillgängliga för andra. Han dömdes även för att ha använt avkodningsutrustning för privat bruk. Påföljden bestämdes till villkorlig dom. TJ förpliktades vidare att betala skadestånd till bolagen med sammanlagt ca 17 miljoner kr.
2. Hovrätten har ändrat tingsrättens dom beträffande skadestånden på så sätt att TJ har förpliktats att betala ersättning till Canal Digital med 161 000 kr, till Com Hem med 251 000 kr och till Viasat med 113 000 kr.
3. Både tingsrätten och hovrätten har beräknat skadestånden med utgångspunkt i de månadsavgifter som skulle ha betalats om avtal hade tecknats mellan bolagen och dem som genom den olovliga verksamheten kunde ta del av tv-sändningarna. Att de utdömda beloppen skiljer sig åt beror på att tingsrätten och hovrätten har gjort olika uppskattningar av hur många användare det rörde sig om. Båda underinstanserna har lagt månadsavgifterna exklusive mervärdesskatt till grund för beräkning av skadestånden.

4. Bolagen har i Högsta domstolen godtagit det antal användare som hovrätten har baserat sin beräkning på men anser att det är månadsavgifterna inklusive mervärdesskatt som ska ligga till grund för beräkningen.

Avkodningslagen

5. Avkodningslagen avser att förhindra obehörig tillgång till bl.a. tv-sändningar som är föremål för villkorad tillgång och tillhandahålls mot betalning, se 1 och 2 §§. Lagens övergripande syfte är att skydda tjänsteleverantörerna mot olaglig utrustning som möjliggör kostnadsfri tillgång till de aktuella tjänsterna (prop. 1999/2000:49 s. 8 f.).

6. Lagen utgår från att det krävs särskild avkodningsutrustning för att göra en tjänst som omfattas av lagen tillgänglig i tolkningsbar form, se 4 §. Av 5 § framgår att sådan utrustning inte får på i bestämmelsen närmare angivna sätt hanteras i syfte att göra en tjänst som omfattas av lagen tillgänglig i tolkningsbar form utan tjänsteleverantörens godkännande. Förbudet gäller både verksamhet som sker i förvärvssyfte och användning för privat bruk.

7. Överträdelse av förbudet är straffbelagt, se 6 §. Den som uppsåtligen bryter mot lagen ska vidare enligt 9 § betala skälig ersättning för att den tjänst som har gjorts tillgänglig genom gärningen har utnyttjats samt ersättning för den ytterligare ekonomiska skada som gärningen har medfört.

Frågan i målet

8. Frågan i målet är om skälig ersättning enligt 9 § avkodningslagen ska beräknas med eller utan beaktande av sådan mervärdesskatt som skulle ha ingått i avgiften om tjänsten hade köpts på laglig väg.

Allmänt om ersättningsskyldigheten

9. Utgångspunkten i 9 § avkodningslagen är att den skadelidande tjänsteleverantören har rätt till full ersättning för den skada som har uppkommit genom brott mot lagen. Leverantören ska genom ersättningen försättas i samma situation som om den tjänst som omfattas av lagen inte hade gjorts tillgänglig utan godkännande. (Se ”Avkodningsersättningen I” NJA 2013 s. 966 p. 11.)

10. Utgångspunkten för bedömningen av vad som utgör skälig ersättning är den avgift som skulle ha betalats om avtal hade tecknats mellan tjänsteleverantören och de personer som genom den olovliga hanteringen har fått tillgång till tjänsten. Bestämmelsen innebär att leverantören inte behöver styrka faktisk skada, t.ex. genom att visa hur mycket tjänsten har utnyttjats eller hur många kunder som hade varit beredda att betala ett ordinarie pris för tjänsten. Den har beskrivits som en minimiregel för beräkning av det skadestånd som tjänsteleverantören har rätt till. (Se ”Avkodningsersättningen I” p. 11 samt prop. 1999/2000:49 s. 22 och 26.)

11. Tjänsteleverantören kan, förutom skälig ersättning för utnyttjandet av tjänsten, få ersättning för den återstående ekonomiska skada som gärningen har medfört. Leverantören måste då i enlighet med vad som i allmänhet gäller visa att sådan skada föreligger.

Närmare om hur den skäliga ersättningen ska beräknas

12. Rätt till skälig ersättning förutsätter att den ersättningsskyldige genom ett brottsligt förfarande har gjort den aktuella tjänsten tillgänglig utan tjänsteleverantörens godkännande. Även om ersättningen ska kompensera leverantören för att tjänsten har utnyttjats, så kan den därmed inte ses som en betal-

ning för en tjänst som har tillhandahållits av leverantören. Någon omsättning i mervärdesskatterättslig mening föreligger därför inte (se 1 kap. 1 § första stycket 1 och 2 kap. 1 § tredje stycket 1 mervärdesskattelagen [1994:200]; jfr när det gäller kriterierna för att omsättning ska anses föreligga t.ex. RÅ 2009 ref. 56 med vidare hänvisningar till EU-domstolens praxis). Ersättningen som sådan är således inte mervärdesskattepliktig.

13. Den omständigheten att ersättningen inte ska beläggas med mervärdesskatt innebär dock inte med automatik att den mervärdesskatt som ingår i tjänsteleverantörens avgifter ska räknas bort när ersättningen bestäms. Canal Digital, Com Hem och Viasat har argumenterat för att bestämmelsens genomslag och skyddsverkan kräver att ersättningen beräknas utifrån den faktiska kostnaden för att förvärva tjänsten på marknaden, dvs. utifrån avgiften inklusive mervärdesskatt. I annat fall kan den som olovligen utnyttjar den aktuella tjänsten komma billigare undan än den som följer lagen och köper tjänsten från tjänsteleverantören.

14. Bolagens uppfattning saknar inte fog. Överväganden i den riktningen har kommit till uttryck när det gäller olika former av immaterialrättsintrång och liknande. Det har då uttalats att ersättningen vid ett sådant intrång inte får vara så låg att det blir ekonomisk lönsammare att utan lov utnyttja annans immateriella rättighet än att på laglig väg förvärva en rätt att göra det (se prop. 1985/86:86 s. 31, NJA 1998 s. 633 och NJA 2005 s. 180).

15. Mot detta står dock att ersättningen enligt 9 § avkodningslagen i grunden syftar till att kompensera tjänsteleverantören för den skada som den olovligen hanteringen har medfört och att bestämmelsen om skälig ersättning är en hjälpregel för att bestämma ett minsta belopp för skadeståndet (se p. 9 och 10). Leverantörens skada omfattar inte den del av uteblivna avgifter som skulle ha utgjorts av mervärdesskatt, eftersom den skatten skulle ha betalats

vidare till staten. I och med att den skäligen ersättningen inte är mervärdesskattepliktig (se p. 12) leder en beräkning av ersättningen som baseras på avgifterna inklusive mervärdesskatt därmed till att leverantören överkompenseras.

16. Av betydelse är vidare att det i avkodningslagen finns andra bestämmelser som motverkar den i punkterna 13 och 14 beskrivna effekten av att ersättningen per användare sätts lägre än vad det hade kostat att skaffa sig tillgång till tjänsten på laglig väg. För det första är överträdelser av lagen straffbelagda. För det andra finns i 8 § bestämmelser om förverkande av egendom och utbyte av brott enligt lagen.

17. Mot denna bakgrund bör den skäligen ersättningen enligt 9 § avkodningslagen grunda sig på avgiften för tjänsten exklusive mervärdesskatt.

Bedömningen i detta fall

18. Canal Digital, Com Hem och Viasat har begärt skälig ersättning för att den tjänst som har gjorts tillgänglig genom TJs handlande har utnyttjats men har inte yrkat ersättning för någon ytterligare ekonomisk skada. Bolagen har godtagit att ersättningen ska bestämmas utifrån det antal användare som hovrätten har lagt till grund för sin beräkning. Hovrätten har baserat beräkningen på bolagens månadsavgifter exklusive mervärdesskatt. Som framgår av punkten 17 var detta riktigt. Bolagens överklaganden ska därmed avslås.

Rättegångskostnader

19. Vid denna utgång ska Canal Digital, Com Hem och Viasat solidariskt ersätta TJ för hans rättegångskostnad i Högsta domstolen. Bolagen har inte invänt mot det yrkade beloppet.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog, Ann-Christine Lindeblad, Kristina Ståhl (referent), Ingemar Persson och Petter Asp
Föredragande justitiesekreterare: Linda Stromberg